

Blagemu planinoslovstvu posvečen mesečnik

Planinski vestnik, najstarejša slovenska revija

SMILJA ŠTRAVS

Planinski

vestnik, ki je letos prešel na nov, večji format A4, velja za najstarejšo slovensko revijo, ki še izhaja. Prva številka je izšla 8. februarja 1895 kot glasilo Slovenskega planinskega društva v Ljubljani (kasneje Planinske zveze Slovenije). Javnosti se je tedaj predstavil z naslednjim programom: »Da slovensko planinsko društvo doseže svoj namen (izdajati, pospeševati in podpirati zanimljive planinske spise in slike), počeni izdajati blagemu planinoslovstvu posvečen mesečnik, kateri bo objavljala zanimljiva predavanja in različne planinoslovne spise in slike.« Planinski vestnik v svoji zgodovini ni bil le glasilo slovenske gorništvina, strokovno-informativna revija, temveč tudi narodna, kulturna in okoljevarstvena revija. V času, ko se je slovensčina še prebivala v javno življenje in je bila vsaka tiskana slovenska

beseda svojevrsten dosežek, je Planinski vestnik pomenil veliko več kot le društveno glasilo, je ob stodesetletnici obstoja revije leta 2005 zapisala Marjeta Kersič Svetel, nekdanja urednica in novinarka televizijske oddaje Gore in ljudje. Temeljni razlog za dolgoletni obstoj Planinskega vestnika je velika navezanost slovenskega naroda na gorski svet in gorniško delovanje. »Planinski vestnik je v slovenskem prostoru vrednota,« pravi urednik Vladimir Habjan. Gore imajo za Slovence posebno simboliko, prvi je seveda Triglav, ki je tudi sestavni del državnih simbolov. Planinski vestnik je z rednim izhajanjem in poudarjanjem temeljnih gornških in s tem tudi slovenskih vrednot pomembno prispeval k oblikovanju slovenske nacionalne identitete. »Danes sem prepričan, da bo naša revija slavila tudi 220. letnik. Sploh si ne predstavljam, kakšen bo evet takrat, le gore bodo še vedno visoke tako kot prej...« pravi aktualni urednik Vladimir Habjan.

Slovensko planinsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1893, z osnovnim ciljem, da bi gore približali ljudem. Enako močna je bila narodnostna želja »slovenske gore, slovenski planinski svet le Slovencem«. Naključje je, da se je Planinski vestnik rodil prav na osmi februar, dan, ko je umrl največji slovenski pesnik France Preseren, dan, ki je danes državni kulturni praznik. Izdaja »našega Planinskega vestnika je prehitela kar nekaj »alpskih veselic« – Švico za devet let, Francijo celo za 30. Pred Slovenci so bile Avstrija in Nemčija, Nemci so planinsko glasilo začeli izdajati že leta 1875, in nič kaj gorata Anglija, ki je svoj planinski vestnik imela že leta 1863. Leta 1895 je bilo za slovensko planinoslovstvo vsekakor prelomno. Istega leta je triglavski

Letniki in uredniki

V dobi pred prvo svetovno vojno od 1895 do 1914 je izšlo 20 letnikov Planinskega vestnika, v prvi Jugoslaviji od 1921 do 1940 20 letnikov, med drugo vojno od 1941 do 1944 štiri letniki v zelo skrajnem obsegu, leta 1945 enoten (1) letnik z naslovom Planinski zbornik, 1946 in 1947 dva letnika z nazivom Gore in ljudje, nato pa vključno do leta 2009 62 letnikov z običajnim imenom Planinski vestnik. Izšli sta še dve letni poročili za 1893. in 1894. leto in prehodna številka za obdobje 1915–1919. Skupaj je torej do danes izšlo 109 letnikov Planinskega vestnika, leto 2010 je stodeseti letnik revije.

Prvi urednik Planinskega vestnika je bil prof. Anton Mikuš, in sicer od februarja 1895 do septembra 1908 (14 letnikov). Naslednji urednik je bil dr. Josip Tomišek, ki je urejal Planinski vestnik do leta 1941 (26 letnikov). Nasledil ga je dr. Arnost Brilej, ki je vestnik urejal od 1941 do 1949 (9 letnikov). Naslednji urednik je bil prof. Tine Oreš, ki je uredil 30 letnikov Planinskega vestnika, in sicer od leta 1950 do 1979. Sledil mu je prof. Marjan Krišelj od 1980 do 1985 (6 letnikov). Šesti urednik je bil Milan Čilenšek (1986, 1 letnik), sedmi Marjan Raztresen (15 letnikov) in osmi, aktualni urednik je Vladimir Habjan, ki je uredjanje prevzel septembra 2001. Habjan je aktiven planinski delavec, gorski stražar, planinski vodnik, alpinist, gorski reševalec, pisec planinskih vodnikov in planinski fotograf. V vseh stopnjenostih letnih izhajanj Planinskega vestnika se je zamenjalo le osem urednikov, v povprečju je torej vsak urednikoval več kot deset let, kar je svojevrsten dokaz »navezanosti in zvestobe« na revijo in o njej veliko pove.

župnik Jakob Aljaž kupil svet na vrhu Triglava, 16 kvadratnih metrov, na katerih zdaj stoji Aljažev »turn« stolp, ki mu je bil dodeljen status kulturne spomenika prve kategorije. Ob odprtju Aljaževskega stolpa so prvič javno in slovesno zapeli sedanjo himno Planinske zveze Slovenije »Oj, Triglav, moj dom«.

Sicer pa so rojstno leto slovenskega Planinskega vestnika 1895 zaznamovali še drugi zanimivi dogodki, denimo: v Parizu sta Auguste in Louis Lumiere priredila prvo zasebno predvajanje filma; na Prednemji so domačini organizirali prvo smučarsko tekmo na Slovenskem in eno prvih v Srednji Evropi; v Združenih državah

Amerike je gospod Gillette izumil prvi brivski aparat; v Franciji so organizirali prvo avtomobilistično dirko v zgodovini na progi od Pariza do Bordeauxa; Italijan Guglielmo Marconi je v Bologni prvič poskusno izvedel brezžični prenos signalov, sgrajena je bila prva kočja SDB v Vrtačih in na Velem polju; Francijo je pretresala afera Dreyfus; Sigmund Freud in Josef Breuer sta postavila temelje psihoanalize; rodil se je Rudolph Valentino, umrla pa sta Friedrich Engels in Louis Pasteur; Wilhelm Conrad Röntgen je odkril rentgenske žarke. Med gorniški dejanja, ki so leta 1895 vzbudila mednarodno pozornost, je bil to prvi poizkus vzpona na osentisočak. Britanska odprava pod vodstvom Alberta F. Mummeryja si je zastavila za cilj Nanga Parbat. Vzpon po južnem in zahodnem pobočju se je končal tragično, saj je alpinist zasedel plaz.

Politični pretresi po vojni leta 1946 tudi planinska niso obšli. Vestniku so hoteli spremeniti ime v Triglav, nato v Gore in ljudje. Drugo je za slaba tri leta tudi obveljalo, vendar se je na močno zahtevo planinske in alpinistično ozaženih avtoritet, jeseških planincev, alpinistov in gorskih reševalcev, naj se slovenskemu planinske mu glasilu vrne ime Planinski vestnik, obdržal prvotni naslov in ostal. Pomembno je tudi to, da je Planinski vestnik izhajal ves čas. Okrnila ga je le prva svetovna vojna v letu 1915, ko je bila izdana tudi zapoved ardnega poveljstva, »da je vsem civilnim osebam prepovedano hoditi v gore.« S planinci je ostalo le deset števk Vestnika, ki so jim omogočile, da so vsaj v taki obliki lahko ohranili stik z govami.

Planinski vestnik je bil v vseh obdobjih ogledalo dela planinske organizacije, gorniške kulture, odraz splošnih razmer in

duševnega doživljanja gora Slovencev. Vsebinska je bila raznovrstna – v njem najdemo informacije o najpomembnejših dogajanjih v planinstvu, od organizacijskih, društvenih in gospodarskih do športnih, odpravnih in drugih, znanstvene in poljubno znanstvene članke iz zgodovine planinstva, orografije, meteorologije, glaciologije, speleologije, toponimije in drugih ved, planinsko-alpinistične potopise, članke o naravi in varstvu narave, leposlovne prispevke, pesmi in slovstvene ocene. »Uveljavljeni pisci v Planinskem vestniku so bili in so še po eni strani ljudje prakse, upoštevanji strokovnjaki, po drugi pa raziskovalci nekorišne sveta, sveta brezpotij, strmih sten, razdrapanih grebenov, ki sledijo alpinističnim pionirjem, na katere danes gledamo, predvsem pa jih razumemo, z velikim spoštovanjem,« je v jubilejni številki ob 110. obletnici izhajanja v besedilu z naslovom Temeljni kamen naše gorniške misli zapisal alpinist Miha Kofer.

Z novim formatom prihaja tudi nekoliko spremenjena uredniška usmeritev. Bralci bodo v reviji dobili še več koristnih informacij, ki so potrebne za obiskovanje gora. Uredništvo uvaja posebne vodniške priloge na srednji reviji v rubriki Z nami na pot, ki jih bo možno samostojno uporabljati na terenu. Več bo reportaž o domačih gorah pa tudi o tujih gorstvih, bližnjih in daljnih. Planinski vestnik bo še vedno ostal zanimivo branje za ljubitelje leposlovja, saj ne bo manjkalo doživljajskih člankov. Seveda pa bo skrbno predstavljeno tudi vestnarsko delovanje različnih delov in članov naše največje planinske organizacije, Planinske zveze Slovenije, ter vse, kar je povezano z dejavnostmi v naravi in gorah. ●